

פחד דוד

עלון שבועי בעניני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8521527 פקס. 08-8566233
ירושלים: רח' בית וגן 97 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 420

משכיל לדוד

פרשת דברים

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

חשבון נפש כהכנה ללימוד התורה

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל."

ולשעבר הוא אומר (שמות ד, י) "לא איש דברים אנכי". הא כיצד? אלא עד שלא ניתנה תורה, היה אומר "לא איש דברים אנכי", כלום איש אני שאוציא את בני ישראל ממצרים, שאין 'איש' אלא לשון גדולה וחשיבות, וביטל מדת אנכי שבו, ורק הקב"ה סיפק בידו לומר 'אנכי', ולא היה רוצה שתינתן תורה על ידו והיה מבקש להיות כשאר כל ישראל השומעים מפי הרב, לפי שהיה מתיירא שמא יבא לידי גאווה על ידי ידיעת התורה, ולפיכך אמר לו להקב"ה שישלח את אהרן שהיה מבקש אף הוא לשמוע תורה מפי אהרן.

אבל כיון שניתנה תורה על ידו ועשה ארבעים יום וארבעים לילה בהר, וביטל את עצמו לפני הקב"ה, הכיר וידע שאין התורה מביאה את האדם לידי גאווה, אלא היא מביאתו לידי ענוה ושפלות רוח. וכן העיד הכתוב עליו לאחר שניתנה תורה (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם", על כרחך אתה אומר שמתוך שעסק משה בתורה הביאתו תורתו לידי ענוה. לכן נאמר כאן "אלה הדברים", כל מקום שנאמר 'אלה' - פסל את הראשונים (ב"ר יב, ג). וכך אמר להם משה לישראל: לשעבר הייתי אומר "לא איש דברים אנכי", הואיל ולא טעמתי טעם תורה והייתי מתיירא מן הגאווה, עכשיו שטעמתי טעם תורה "אלה הדברים אשר דבר משה", כי דברי תורה מביאין את האדם לידי ענוה, ומה שסבור הייתי בתחלה אין בדבר ממש. והאיך יהיו דברי תורה מביאין אתכם לידי ענוה? על ידי התוכחה! ואם אינכם שומעים לדברי תוכחה קודם שתעסקו בתורה, לא תביא התורה אתכם לידי ענוה אלא לידי גאווה. וכן הוא אומר (תהלים נ, טז-יז) "ולרשע אמר א-להים מה לך לספר חוקי". מה טעם, "ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרך". ואיזה רשע שהקב"ה מתעבבו? הוי אומר זה המתגאה, שכן אמרו חכמים (סוטה ה, א) כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם. וכיון שכן אין לו חלק בתורה הקדושה, וכל זה למה הואיל ושנא מוסר.

וכן ראיתי בצעטיל קטן של הרה"ק רבי אלימלך מליז'נסק זצ"ל, שכתב (סעיף י) שצריך כל אדם לשוב בתשובה שלימה קודם שהוא עוסק בתלמוד תורה. פעם נכנסתי אצל מורי ורבי הצדיק רבי חיים שמואל לופיאן זצ"ל, ואמר לי שהוא עומד באמצע כתיבת ספר על השב שמענתא לבעל קצות החושן זצ"ל. והוסיף ואמר: תדע לך, שהרב הקדוש הזה כל אימת שישב ללמוד תורה, קודם שהתחיל ללמוד פתח את הספר והיה מתבודד ועושה חשבון הנפש בינו לבין עצמו, ואומר ולרשע אמר א-להים מה לך לספר חוקי. ועשה כן מתוך שהכיר בעצמו לפי

השגתו שאינו ראוי לעסוק בתורה הקדושה, הלכך כל פעם ופעם שישב ללמוד היה נותן תוכחה לעצמו ומפשפש במעשיו וחוזר בתשובה כדי להשריש בקרבו מדת ענוה. וכך זכה הקדוש הזה להתגדל ולחבר חיבורים יקרים כגון "קצות החושן" ו"שב שמעתתא", הואיל ולמד תורה מתוך שפלות הרוח וענוה יתירה. (ויראתו של בעל קצות החושן, הביאתו לחבר את ההקדמה לספר שב שמעתתא, שהיא מלאה יראת ה')

כך באים לידי ענוה אמיתית

והפטיר מורי ורבי זצ"ל ואמר, ומה אם בעל קצות החושן כך, על אחת כמה וכמה שצריכים אנחנו להוכיח את עצמנו קודם הלימוד כדי שתתקיים התורה אצלנו. ובעוה"ר נהפכה הקערה על פיה ועינינו רואות הבריות באים לבית המדרש ללמוד, וקודם שנכנסים ללמוד עושים כמה טלפונים, מעשנים סיגריה או שתיים, ואחר כך נכנסים לבית המדרש ומשיחים עם החברותא ממאורעות היום בעסק ובבית ואחר כך פותחים הספר ללמוד, ולא נשאר מן השעה הקצובה כי אם חציה ואולי פחות מכך, וזוהי הכנה שלהם לתלמוד תורה בעוה"ר, במקום אשר יכינו עצמם מתוך כובד ראש ומתוך אימה הם מבליים את ימיהם בהבלי הבלים ואין איש שם על לב.

אלמלי היו הללו נותנים דעתם להוכיח את עצמם קודם הלימוד, והיו מבטלים עצמם לפני הקב"ה כדרך שעשה הקצות החושן זצ"ל, לא היו באים לידי ביטול תורה ולידי גאווה בלימוד, כי מי שהוא מבטל כל עצמותו כלום יכול הוא להסיב את לבו לדברים אחרים חוץ מן התורה, ומתוך שהללו יושבים ועוסקים בדברי שיחה מכלל שלא ביטלו את עצמם קודם הלימוד, ועתידה תורתם להביאתם לידי מכשול.

זה הכלל, אי אפשר לאדם שיבא לכלל ענוה על ידי התורה אלא כשיש עמה תוכחה ומוסר, והלומד תורה בלי תוכחה אין התורה מביאתו לידי ענוה, ולא עוד אלא שהיא מביאתו לידי גאווה ח"ו. וכמה הזהירונו רבותינו ז"ל ב"פרקי דחסידי" על הלומד תורה להתגדל בה (אבות ד, ה) "אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם". וכך היה הלל אומר "ודאשתמש בתגא חלף הא למדת כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם".

הלכך חזר משה כאן לישראל על כל המצוות והתחיל בדברי תוכחה: "אלה הדברים אשר דבר משה". ופירש רש"י אלו דברי תוכחות, רצה משה רבינו ע"ה לרמוז להם האיך תביא אותם התורה לידי ענוה, על ידי שיהיו שונין ומפשפשין במעשיהן קודם הלימוד, ואם תהיו עושין כן בטוחים אתם שתביא אתכם התורה לידי ענוה ויראת חטא.

פרשת דברים, ח' באב תשס"ח

ירושלים	תל אביב	באר שבע	הדלקת נרות
18:53	19:09	19:00	
20:10	20:10	20:09	מוצאי שבת
20:47	20:50	20:48	רבינו תם

הילולא דצדיקיא

ט - רבי יעקב יצחק הורוויץ	י - דון יצחק אברבנאל
החווה מלובלין	יב - רבי יוסף לבטון
ט - רבי עמרם בן דיוואן	טו - רבי אברהם חסין
י - יששכר בן יעקב אבינו ע"ה	טז - רבי אשר מקרלין

איכה ישבה בדד (א.א.)
 רבי ברכיה בשם רב אבדימי
 דמן חיפה: משל למולך שהיה
 לו בן, בזמן שעושה רצונו
 של אביו היה מלבישו בגדי
 מילתין, ובזמן שאינו עושה
 רצונו מלבישו בגדי בדד. כך
 ישראל: כל זמן שהיו עושין רצונו של
 הקב"ה, כתיב (יהזקאל טז): "ואלבישך רקמה".

רבי סימא אמר: פורפירא, תרגם אונקלוס אפקלטורין פליקטא. ובזמן שאין
 עושין רצונו של הקב"ה מלבישן בגדי בדדן הה"ד: "איכה ישבה בדד".

"איכה ישבה בדד" (א.א.)
 "איכה" ראשי התיבות: א'ני י'רמיה ב'הן ה'ענתות...
 ("סדר הדורות")

העיר רבתי עם

תני רבי שמואל: כ"ד פלטיות היו בירושלים, וכל פלטיה ופלטיה כ"ד
 מבואות, וכל מבוי ומבוי כ"ד שווקים, ועל כל שוק ושוק כ"ד שקקים, ועל
 כל שקק ושקק כ"ד חצרות, ועל כל חצר וחצר כ"ד בתים, וכל חצר וחצר
 היתה מוציאה עם - כפלים כיוצאי מצרים.

("איכה רבה")

היתה כאלמנה

אמרו חז"ל כי "משכון" קרוי כך על שם שנתמשכן להקב"ה על עוונותיהם
 של ישראל. היינו שנלקח מהם כמשכון בעת שחטאו, וכשם שמשכון ניתן
 לחזרה לבעלים בעת שפורע חובו, כך המשכון הושב להם בנוב בגבעון
 ובשילה בעת ששבו מדרכם הרעה עד בנין בית המקדש.
 אולם המקדש לא ניטל מהם בתורת "משכון", כי אם בתורת "גבייה", על
 חטאיהם. ומאחר שניטל, שוב לא נותרה להם כל בעלות עליו, ובעוונותינו הרבים
 לא הוחזרה עטרה ליושנה זה שנים רבות מאז שחרבה עירנו ושמים מקדשנו.
 והנה באלמנה הדין הוא שאין נוטלים ממנה "משכון", אבל "גבייה"
 נוטלים.

על כן, מבאר רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, מקונו הנביא "היתה כאלמנה" -
 שלא נטלו ממנה כ"משכון", אלא בתורת גבייה, ולכן ישבנו בדד.
 ("אלון בכות")

כמו תבכה בלילה והימעתה על לחיה

כמו תבכה בלילה והימעתה על לחיה (ב.א.)
 שוביהם של ישראל היו מזנעים מהם מלככות, ביום נדברו ישראל עם
 ירמיהו שיבכה הוא ביום והם בלילה (איכה זוטא).
 מדברי המדרש עולה שהיה ענין מיוחד בכך שיבכו ללא הפוגה ביום
 ובלילה, ועל כן עשו ישראל משמרות עם ירמיהו שיבכו הם בלילה והוא
 ביום. ולכאורה מה ענין בכיה זו יומם ולילה?

הנה אמרו חז"ל כי לא נחרבה ירושלים, אף שעבדו שבעה בתי דין של
 עבודה זרה עד שנתבטלו מן התורה (גיטין פח). על כן לאחר החורבן הבינו
 כלל ישראל שכל הצרות באו עליהם בגלל עוון ביטול תורה, וחפצו לתקן

את אשר עיוותו.

לפיכך תחת עוון ביטול תורה שזמנה הוא "והגית בו יומם ולילה", רצו לבכות
 "יומם ולילה". אך כיון ששוביהם מנעו מהם את הבכי פן יכמרו רחמי שמים
 עליהם, יכלו הם לבכות רק בלילה באין רואה, וביקשו מירמיהו שיבכה ביום
 כדי שיתוקן עוונם.

חטא חטאה ירושלים על כן לנידה היתה

מה ראה המקונו להמשיל את הרחקת ישראל מהקב"ה וירושלים להרחקת
 נדה?!

אלא ה"נדה" אף שהיא אסורה לבעלה, מכל מקום אין בה איסור "יחוד",
 מה שאין כן בשאר העריות שאסרה תורה, נאסרו אף ביחוד.

רמז לכך שאף בעת הפירוד והגלות בין ישראל להשי"ת, מכל מקום עדיין
 השי"ת מתייחד עם ישראל גם בהיותם בארץ אויביהם. "כל מקום שגלו
 גלתה שכינה עמם" (מגילה כט).

חטא חטאה ירושלים

מדוע כפל הנביא ואמר "חטא חטאה" ומה היה צריך להוסיף "ירושלים".
 הרי בכל הפסוקים הקודמים ובוודאי בפסוק הקודם הוזכרה ירושלים
 במפורש, ופשיטא ש"חטא חטאה" מתייחס לירושלים?

ברם יש הבדל מהותי בין חטאי אומות העולם לאלו של ישראל. בעוד
 שאצל אומות העולם נחשב רק "מעשה החטא" בעצמותו, הרי אצל
 ישראל אין הדבר כן. לא רק החטא כשלעצמו עומד לחובתם, אלא גם
 העובדה שהם כלל ישראל, עם סגולתו של השי"ת, נכשלו בחטא. נמצא
 שחטאם כפול: הן מצד "המעשה" עצמו, והן בשל "העושה" שאינו ראוי
 לאותו החטא.

זהו שאמר: "חטא חטאה ירושלים" - היינו מצד היותה "ירושלים" עיר
 תפארתו של הקב"ה נחשב לה חטאה לחטא כפול - "חטא חטאה".

("בינה לעינים")

ראה ה' את עניי כי הגדיל אויב

חבקוק הנביא אומר (א.ג.) "תחריש כבלע רשע צדיק ממנו". ופירש מוהר"ר
 פדוא בדרשותיו, שאף כי לא חשיד קוב"ה למעבד דינא בלא דינא, ובוודאי
 חטאינו גרמו לכל הצרות שניתכו עלינו, עיקר הצער הוא שהרי ביחס
 לאותו רשע שמציק ומיצר בוודאי צדיקים אנו ממנו, ואם כן למה "תחריש
 כבלע רשע צדיק ממנו"?

כך גם מקונו הנביא: אמנם "טומאתה בשוליה", אכן חוטאים אנו ועונשנו
 מגיע בדין, אבל צערנו הוא "ראה ה' את עניי כי הגדיל אויב", והרי האויב
 ודאי גרוע מאיתנו.

גדול כים שברך

חז"ל מספרים על עניה אחת שהלכה לכבס כותנתה בים והיו גלי הים
 שוטפים את בגדה פעם ופעמיים, עד שבפעם השלישית השיב לה הים
 את הכל.

כך בא הנביא לדמות את החורבן, כי "גדול כים שברך" היינו שנחרב הבית
 פעמיים כים הבולע פעמיים, ואולם בפעם השלישית כשייבנה ביהמ"ק
 השלישי, "גדול יהיה כבוד הבית האחרון".

("תנופה חיים")

חוד הפרשה

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

מחויב הוא להוכיחם

1. מזינ שארץ ישראל גבוה מכל הארצות?
2. אלו דברי גזמא דברו המרגלים?

אם באיזה אונס נתפס האדם בחבורת בעלי הלשון, ושומע שהם מדברים לשון
 הרע, אם הוא משער שאפשר שתוכחתו תועיל להם להפסיקם מזה, בודאי
 מחויב הוא להוכיחם מדין תורה.

("חפץ חיים")

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

**"ה' אלקינו דבר אלינו
בחרב לאמר רב לכם
שבת בהר הזה".**

(דברים א, ו)

והנה ענין זה צריך הבנה, מפני מה אמר "חרב" ולא הזכיר בשמו הידוע "סיני", הרי בכל פרשת מתן תורה לא נקרא ההר בשם "חורב" אלא בשם "סיני", שנאמר (שמות יט, כ) "וירד ה' על הר סיני", וכן הוא אומר (שמות יט, יח) "והר סיני עשן כולו", ועוד הוא אומר (שמות יט, כג) "לא יוכל העם לעלות אל הר סיני", ואם כן, מה ראה לומר כאן חורב ולא אמר סיני, כדרך שנאמר אצל מתן תורה?

אלא כך אמר להם משה לישראל, מצוה עליכם לחדש חדושים בתורה, "חרב" אותיות "רחב", כענין שנאמר (תהלים קיט, מה) "ואתהלכה ברחבה", ופירש רש"י שהיה דוד המלך ע"ה מהלך בהלכה מרווחת ופושטת בישראל. ועל ידי שתהיו עמלים בתורה, וחוזרים עליה הרבה פעמים, תהיו זוכים לחדש בה חדושים שלא חדשתם בפעמים הראשונות שלמדתם, וכענין שאמרו בגמרא (הגינה ט, ב) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד. וכן אמרו במשנה (אבות ה, כב) הפוך בה, והפוך בה, דכולה בה. וככל שאתם חוזרים יותר על דברי תורה, יותר ויותר אתם זוכים לחדש בה.

לחדש בתורה זוכים על ידי שינון וחזרה

הלך חידש להם משה רבינו כמה פרשיות בספר הזה שהוא "משנה תורה", להורות להם, שככל ויותר והם עמלים בתורה וחוזרים עליה - הם מוצאים בה טעם יותר ויותר, ומכל מקום מידי משנה תורה עדיין לא יצא. ולא יאמר אדם למדתי פרקי, ושניתי ושלשתי, מפני מה אחזור על הראשונות, מוטב שאלמוד דבר חדש שעדיין לא למדתי אותה! כבר השיבו בדבר חכמי הגמרא ואמרו (סנהדרין צט, א): כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזורע ואינו קוצר, ונמצא שלא הועיל כלום בתלמודו.

ואמרו באבות דרבי נתן (פרק כד) יכול אדם ללמוד תורה בעשר שנה, ולשכחה בשתי שנים. כיצד? יושב אדם ששה חדשים ואינו חוזר בה, נמצא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא. י"ב חודש ואינו חוזר בה, נמצא מחליף חכמים זה בזה, י"ח חודש ואינו חוזר בה, נמצא משכח ראשי פרקים. כ"ד חודש ואינו חוזר בה, נמצא משכח ראשי מסכתותיו.

ולא זו בלבד, אלא מתוך שהאדם חוזר תמיד על תלמודו, אינו בא לידי חטא, מתוך שהוא שכל מחשבתו קשורה בדברי התורה הקדושה, ולא נכשלו ישראל בבנות מואב אלא מתוך שלא היו חוזרין על תלמודם, שנאמר (במדבר כה, א) וישב ישראל בשיטים, ויחל העם לזנות אל בנות מואב. מה גרם להם שהיו זונים אחר בנות מואב, זה שהיו יושבים ונוחים, ולא היו חוזרים על תלמודם, והיו אומרים, הרי למדנו וחזרנו ולמדנו, מפני מה נלמוד עוד, כבר למדנו את הכל, עכשיו נשב וננוח מן הלימוד, מיד פגעו בהם בנות מואב ונכשלו בהן.

מן המעין

בכל מקום מצינו לשון "אנשים", לבד ממקום אחד בספר משלי (ה, ד) שם נאמר "אליכם אישים אקרא..."

טעם הדבר, מבאר רבי יעקב קמנצקי זצ"ל, כיון שקיבוץ של אנשים רבים אינו רק צירוף של יחידים, אלא הוא יוצר גוף חדש ומהות שונה, ומכאן גם מטבע הלשון "אנשים". רק בספר משלי ששם הכונה אינה לכלל הציבור אלא לכל אחד ואחד בפרטות, לכן נאמר שם לשון "אישים".

"וישמע ה' את קול דבריכם". (א. לד)

על שום מה נאמר "את קול דבריכם" ולא נאמר "את דבריכם"? משיב על כך רבי יצחק לאנדא זצ"ל ואומר, שכן קודם לכן נאמר בפסוק "ויקחו מידם מפרי הארץ ויורידו אלינו, וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ". ובכן, לכאורה מה חטא חטאו כאן? והלא יפה השיבו המרגלים? - ויאמרו טובה הארץ...

אלא שלגבי כל אמירה ואמירה הנאמרת, חשוב הדבר כיצד היא נאמרת: באיזו נימה. באיזה קול ובאיזו הבעת פנים היא נאמרת. שעה שאומרים המרגלים "טובה הארץ" ומוסיפים ואומרים באותה נשימה "עם גדול ורם ממנו. ערים גדולות ובצורות בשמים וגם בני ענקים ראינו שם". הרי כי ברור הדבר שלא אמרו "טובה הארץ" אלא בנימה של לעג וליצנות כאומרים: צאו וראו את טובה של הארץ! ולזה דייק משה רבינו ואמר "וישמע ה' את קול דבריכם" - שמע הוא את ה"קול", את הנימה שבה אמרתם את דבריכם...

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (א. א)

הצדיק רבי יהודה ליב מגור בעל "שפת אמת", היה אומר: ספר "דברים" הוא בבחינת "תפילין של יד", שכל הפרשיות שבהן מרוכזות בבית אחד, לעומת זאת ארבעת החומשים הראשונים בתורה הם בבחינת "תפילין של ראש", בהן ערוכות ארבע הפרשיות בארבעה בתים.

והספר החמישי בתורה, נקרא "דברים" כיון שבתחילתו ובסופו מצויים הרבה דברי תוכחה, שתכליתם לקרב ולקשור ליבותיהם של ישראל אל התורה - בדומה לתפילין של יד, שאנו מקיימים בהן "וקשרתם" כנגד הלב.

"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (א. ה)

פליאה היא: והלא מצוות התורה מתחילות רק מפרשת ואתחנן ב"עשרת הדברות", ועד אז נאמרו רק דברי תוכחה בלבד, אם כן היה צריך לומר רק שם בפרשת ואתחנן "הואיל משה באר את התורה הזאת", ומדוע כתב זאת כאן?

בספר "מאור ושמש" הטעים את הענין לפי שאחד מעיקרי העבודה ביהדות הוא לשוב בתשובה קודם שבאים ללמוד תורה, וכפי שאמר ה"חזוה מלובלין" זצ"ל, שכל הלומד תורה ואינו חוזר בתשובה לפני כן עליו הכתוב אומר, "ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי" (תהלים נ). [ועיין משכיל לדוד כאן]

לאור הדברים, מובן היטב מדוע כתוב בפרשתינו בפרשת התוכחה - "הואיל משה באר את התורה הזאת", שמכיון שביקש לבאר להם את מצוות התוכחה, לכן הקדים להם דברי תוכחה על חטאיהם להביאם לידי תשובה, שהרי שניהם קשורים קשר אמיץ האחד בשני.

"הבו לכם אנשים" (א. י)

לכאורה לשון רבים של "איש" צריך להיות "אישים", ואילו

חיים של תורה

בספר קב הישר (פרק עט) מצטט את דברי הזוהר הקדוש (ח"א דף צז.) שבזמן שהצדיק נפטר מן העולם, ונשמתו עולה מעלה מעלה, והיא קרובה לעולמות שלפני כסא הכבוד, אזי אומר הקב"ה ליעקב אבינו:

בני חביבי, אשר אתה סבלת יסורים בעבור גידול בנים, הנה פלוני בן פלוני, זה הצדיק, בא לעלמא הדין, והוא מהודר ומפואר בכמה קישוטין ובכמה הידורין של תורה ומצות ומעשים טובים, ויאות הוא לך לצאת לקראתו ולקבלו בשמחה ובחדוה וליתן לו שלום, ואני בכבודי ובעצמי אלך עמך לקבל פנים שלו – פנים המאירות ומסבירות בתורה וביראה. וזה שאמר הכתוב (תהלים כד, ו): "מבקשי פניך יעקב סלה", "מבקשי" אין כתיב כאן, אלא "מבקשי", דהיינו הקב"ה עם יעקב.

ומי רואה אלו יוצאים, ולא יצא לקראתו. ואז מתאספים כמה כתות, ויוצאים כל כת וכת אצל שער אחד שעוברת שם הנשמה של הצדיק. וכולם פותחים את פיהם ואומרים: "שלום, אתה שלום, ולתורתך שלום. אשריך ואשרי יולדתך, לך בוא אל חדרך, וחופות נאים מוכנים לך". ובכל אותו יום מכריזים בכל רקיעין, שלא יתעסקו בשום לימוד, כי אם בתורה שחידש זה הצדיק בחייו, ומקרין לפניו כל חידושיו, כדמיון שקורין כתובה לפני החתן וכלה תחת החופה. ונ"ל דזהו הרמז, שאמרו רז"ל (ברכות ו): "אגרת דבי הלולא – מילי", דהיינו מילין דאורייתא דיליה. וכל ראשי בני הישיבה של מעלה נוטלין הני חידושים, ומודיעים לשאר כתות ותבורות הצדיקים, ומזכירין שמו של הצדיק, וכולן פותחים את פיהם ואומרים: "ברוך מתין!" ואח"כ מביאין אביו ואמו, ומעטרין להון בכמה עטרין בגין בנם הצדיק.

יש לי שלשה ילדים קטנים

הג"ר משה מרדכי דושינסקי שליט"א (אחיו של הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, גאב"ד ירושלים), סיפר על אודות פטירת אחיהם הבכור ר' מתתיהו זצ"ל:

כשרבי מתתיהו נפל למשכב, בא אחי, רבי יוסף צבי, לבקרו. הרופא שטיפל בו אמר, שזוהי תופעה חולפת שנגרמה מטירדות הנסיעה, ומן הסתם עד למחרת היום, יבריא ויעמוד על רגליו. אבל לב יודע מרת נפשו, בלבי חשתי, שלמרות דבריו המרגיעים של הרופא, עומד להתרחש דבר איום ונורא, עד שלא יכולתי לעצור את עצמי מלבכות באין הפוגות.

בזמן שהותו של רבי יוסף צבי ליד מיטת החולה, הוטב לו במקצת. ברם, ביום השלישי, הכביד עליו החולי, עד שאפסו הסיכויים מלהחיותו. עמדנו לצידו נרעדים ומשתוממים. ובתוך כך ראינו שתרדמת אלקים נפלה עליו, והוא ישן עמוקות. אחי רבי יוסף צבי, שנפשו היתה קשורה עד להפליא בנפש רבי מתתיהו, עמד ושפך את צקון לחשו בעד החולה.

כעבור שלוש שעות, הקיץ רבי מתתיהו משינתו, קרא לרבי יוסף צבי בספרו לו את חלומו אשר חלם. וכך היו דבריו:

כמו בהקיץ ראיתי (בבהירות) שישבו כמה ישישים מחברי בית דין של מעלה, הם קראו בשמי, והשבתי בחיוב. אמרו לי: "דע לך, כי הגיע

זמנך להסתלק מן העולם".

טענתי בפניהם: "הלא צעיר בשנים אנכי, ולא החסרתי מתורת ה' אפילו טיפה קטנה, וגם לא זכיתי לדברים גדולים העומדים ברומו של עולם". השיבו לי: "אם לא ידעת הלא תוכל לשאול, כי פה בבית דין של מעלה, החליטו שהגיע עתך, וכבר למדת בתורת ה' מה שתלמיד וותיק יכול ללמוד בתוך עשרים ושמונה שנה, ואין לך בעולם הזה עוד נייח נפש".

אבל אני רציתי להמשיך ולחיות, והוספתי לטעון:

"הרי יש לי שלשה ילדים קטנים, מי יגדל אותם לתורה לחופה ולמעשים טובים?"

בתוך כך שמעתי כרוז שאמר: "זוהי באמת טענה גדולה!" אח"כ לא ראיתי ולא שמעתי מאומה. פתאום חזר ונשנה כל החזיון כבתחילה, לכל פרטיו ודקדוקיו, ואמרו: "כך פסק בית הדין הגדול, ואין לך רשות להרהר אחר הפסק, כי הגיע שעתך לעזוב את העולם. ובאשר לטענתך: "מי יגדל את בניך ובנותיך? – הלא אשתך תגדלם, וגם אחיך האהוב עליך, יסייע בידה שיהיה חינוכם על הצד הטוב ביותר. ועתה – פנו אלי – אם תרצה, תוכל להשמיע לנו את החידוש שחידשת בענין טהרות".

פתחתי ואמרתי פלפול גדול, ואמרו לי הדיינים: "יפה דנת, יפה אמרת!"

כשסיים רבי מתתיהו את סיפור חלומו, חזר באזני רבי יוסף צבי על חידושו, וביקשו שיפקח על צאצאיו, למען יתמידו ללכת בדרך הטוב והישר. בכלותו את דבריו, עצם את עיניו, ושבק לן חיים.

"זהו! עכשיו אתה מבין..."

רבי הלל כגן זצ"ל אחד מהדמויות המשפיעות בישיבת פוניב'ז, הבחין באחד התלמידים שאינו נכנס לשיעוריו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ושאל אותו לסיבת הדבר. כששמע שהמניע לכך הוא חוסר הבנתו, הזמין רבי הלל את התלמיד לחדרו ל"שיעור פרטי", שיעור חזרה מפורט על שיעורו הכללי של רבי שמואל.

"כך הקשה היום רבי שמואל בשיעור – הסביר לו רבי הלל בהתלהבות במשך שעה ארוכה – אתה מבין זאת?" התלמיד הנהן בראשו, וביקש לשמוע את התירוץ.

"לא! אינך מבין – פסק רבי הלל – אילו היית מבין, היית ודאי שמח! אחזור לך על הקושיא שוב..."

"נו, ועכשיו אתה מבין?"

"ודאי", השיב התלמיד, וביקש לחזור על הקושיא בעצמו כדי לאמת דבריו.

"לא! – קטע אותו רבי הלל – אינך מבין. מדוע אינך שמח?"

וכך חזר הוא שוב ושוב, עד שנראה חיוך קל של שמחה על פניו של התלמיד. - "זהו! עכשיו אתה מבין...!"

שמחה של תורה

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה אומר: "הלומד הרבה, ומשנן הרבה, ומגדיל את בקיאותו, הלא הוא תמיד בשמחה עצומה, בשמחה אמיתית של תורה!"

ופעם אמר על גאון אחד, שהיה מבאי ביתו הקרובים ביותר: "יודעים אתם, למה הוא תמיד שרוי בשמחה עצומה? אני אומר לכם – אין פלא בזה – הלא בכל מקום בלימוד שהוא עומד בו, הוא רואה לנגד עיניו את כל הש"ס כולו!"